

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1704

Vragen van het lid **Piri** (GroenLinks-PvdA) aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over *het bericht «IND handelt in hoger tempo asielaanvragen af, maar de wachttijd blijft oplopen»* (ingezonden 8 februari 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Van der Burg** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 13 mei 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1118.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «IND handelt in hoger tempo asielaanvragen af, maar de wachttijd blijft oplopen»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe kan het dat de IND niet in staat is geweest om de instroom bij te houden, ondanks dat er in 2023 minder asielaanvragen zijn ingediend dan was voorspeld in de Meerjaren Productie Prognose (MPP)?

Antwoord 2

Het klopt dat de instroom van eerste asielaanvragen in 2023 lager was dan verwacht in het MPP medio scenario. De instroom van eerste aanvragen was in 2023 echter hoger dan wat de IND op basis van haar beslis capaciteit aan kan.² De IND is een arbeidscapaciteitsorganisatie, wat betekent dat het aantal jaarlijks af te handelen asielzaken afhankelijk is van de beschikbare hoor- en beslis capaciteit ofwel het aantal voor de behandeling van asielzaken opgeleide beschikbare medewerkers. Mede op basis van deze capaciteit worden jaarlijks afspraken met de IND gemaakt over de aantallen af te handelen aanvragen en procedures. Deze aantallen worden opgenomen in de opdrachtbrief en zijn gebaseerd op het IND-jaarplan. Ondanks de uitbreiding van de beslis capaciteit lukt het niet om het aantal beslissingen zo te verhogen

¹ Volkskrant, 2 februari 2024, «IND handelt in hoger tempo asielaanvragen af, maar de wachttijd blijft oplopen», <https://www.volkskrant.nl/binnenland/ind-handelt-in-hoger-tempo-asielaanvragen-af-maar-de-wachttijd-blijft-oplopen~b60e8374/>

² De MPP betreft de verwachting over de komende periode, mede op basis daarvan worden vervolgens productieafspraken gemaakt. Het kan dus zijn dat de productieafpraak qua aantal afwijkt van de verwachting.

dat de asielinstroom kan worden bijgehouden en de voorraden worden afgebouwd. Ik blijf met de IND in gesprek over manieren om de ingezette productieverhoging meerjarig vast te kunnen houden en waar mogelijk te kunnen uitbouwen.

Vraag 3

Waarom is er nog steeds geen noodplan ingesteld om de pieken op het asieldomain op te vangen, zoals het onderzoeksbureau EY reeds adviseerde in 2021 en de achterstanden ook sinds 2021 oplopen?³

Antwoord 3

De aanbevelingen van EY zijn door de IND omarmd en uitgewerkt. Over de uitwerking van de maatregelen en de stappen die de IND sindsdien heeft gezet is uw Kamer reeds geïnformeerd in brief van 13 juli 2023⁴.

Bij de uitwerking van de aanbevelingen uit het EY-rapport is bewust ingezet op structurele maatregelen en verbeteringen door onder andere meer inzicht te vergaren en de processen en sturing te verbeteren. Vanzelfsprekend doet de IND ondertussen alles wat ze kunnen om de aanhoudende piek in de asielinstroom op te vangen (zoals bijvoorbeeld uitbreiding van de capaciteit en versnelling in de behandeling van zaken door het project bespoediging afdoening asiel).

De maatregelen waar de IND op heeft ingezet licht ik bij de beantwoording van vraag 4 nader toe. De maatregelen hebben als doel de doorlooptijden te verbeteren en het verschil tussen wat de IND aan kan en wat er aan aanvragen binnenkomt te verkleinen.

Vraag 4

Wat is er sinds het advies van het onderzoeksbureau EY om een noodplan te hebben om lange/grote pieken op te kunnen vangen, gedaan om het verder oplopen van achterstanden binnen het asieldomain te voorkomen?

Antwoord 4

De IND heeft de afgelopen jaren ingezet op het uitwerken van de aanbevelingen uit het rapport van EY. Dit heeft onder andere geleid tot het oprichten van de Verkeerstoren en het Bedrijfsbureau. Hierdoor kan beter gestuurd worden op de werkvoorraad in relatie tot de beschikbare capaciteit. Het bedrijfsbureau richt zich op de administratieve ontlasting van de hoor- en beslismedewerkers. Daardoor wordt de schaarse besliscapaciteit nu volledig ingezet op de beslistaak. Dit zorgt derhalve voor een structurele verhoging van de productie.

Verder zijn er diverse maatregelen getroffen die eraan moeten bijdragen dat de achterstanden niet verder oplopen, beslissingen tijdig worden genomen en om (intern) beter te kunnen sturen. In de brieven aan uw Kamer van 28 april 2023, 13 juli 2023 en 10 november 2023 zijn deze maatregelen nader uiteengezet⁵. Zo wordt er in het kader van de opvolging van de aanbevelingen van de Commissie Van Zwol gewerkt aan een voorstel voor een toekomstbestendige bekostigingssystematiek voor de IND. De IND is gebaat bij een toekomstbestendige bekostigingssystematiek, die ondersteunt dat er meerjarige afspraken gemaakt kunnen worden over de opdracht van de IND. Ook heeft de IND ter versterking van de uitvoering verschillende initiatieven ingezet om de sturing op de doorlooptijden van asielprocedures te verbeteren, zoals een sneller afhandelingsproces voor kansloze herhaalde aanvragen en het instellen van «knopendoorhakteams» bij complexe zaken. Daarbij geldt wel dat de doorlooptijden in zijn algemeenheid verder zullen blijven oplopen.

³ EY, 2021, «Eindrapportage doorlichting IND. Verbetermogelijkheden IND met specifieke aandacht voor het asielproces», <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-cb81b167-5213-4b91-a6f7-6f794f23b08f/pdf>

⁴ Brief Stand van zaken IND en rapport EY-migratieketen d.d. 13 juli 2023, Kamerstukken II, 2022–23, 19 637, nr. 3156

⁵ Brief actuele situatie asielketen d.d. 28 april 2023, Kamerstukken II, 2022–23, 19 637, nr. 3100, Brief Stand van zaken IND en rapport EY-migratieketen d.d. 13 juli 2023, Kamerstukken II, 2022–23, 19 637, nr. 3156, brieven inzake asiel en actuele situatie asielketen d.d. 10 november 2023 MPP 2023-II, Kamerstukken II, 2023–24, Kamerstuk 19 637, nr. 3173 en Kamerstuk 19 637, nr. 3172.

Dit zal zeker ook nog in 2024 gebeuren. Dat komt doordat de productiecapaciteit, ondanks uitbreiding, onvoldoende is om de instroom bij te houden. De IND is in 2023 gestart met het project Bespoediging Afdoening Asiel (BAA). In dit project zet de IND projectmatig in op het efficiënt afhandelen van asielaanvragen van nationaliteiten die (ingevolge het gevoerde landgebonden beleid) kansrijk zijn en daardoor versneld afgehandeld kunnen worden. Doel is om in totaal netto 13.000 zaken extra af te doen tussen mei 2023 voor 1 augustus 2024. Ook op andere terreinen, bijvoorbeeld met behulp van externe inhuur is de productie verhoogd. Daarnaast is ook met prioriteit gekeken naar aanvragen van asielzoekers in spoor 4 met nationaliteiten waarvoor juist een laag inwilligingspercentage geldt, in het bijzonder Algerijnse en Moldavische aanvragers. Deze inzet is in 2023 ingevoerd in aanvulling op de reeds bestaande prioriteit die gegeven wordt aan de zogeheten behandelssporen 1 en 2. Ook blijft de IND inzetten op het continu werven en opleiden van nieuw personeel, om onder andere ook het verzuim en verloop permanent op te kunnen opvangen. Met deze maatregelen kon erger worden voorkomen maar blijft het geheel zorgwekkend. De behandelcapaciteit van de IND kan ondanks al deze maatregelen niet de groei bijhouden van de huidige en de verwachte voorraad asielaanvragen. Voor 2024 en de jaren daarna is de prognose dat de asielinstroom hoog blijft. Zo heb ik uw Kamer onlangs geïnformeerd dat voor 2024 een totale asielinstroom wordt verwacht tussen de ca. 49.000 en 78.500. Daar moet bij worden vermeld dat de IND volgens de MPP 2024-I in 2024 verwacht ca. 54.800⁶ asielzaken af te kunnen doen⁷. Dit is echter slechts een prognose. De voorraad nog te behandelen asielaanvragen bedroeg eind 2023 bijna 50.000 asielaanvragen.

Vraag 5

Op welke manier zullen de achterstanden bij de IND in 2024 worden ingelopen? Welke maatregelen neemt u om te voorkomen dat de achterstanden opnieuw zullen oplopen?

Antwoord 5

Vanzelfsprekend houdt de IND niet op met het waar mogelijk verder verhogen van de productie. Dat zal ook de inzet zijn voor 2024, echter zal dit niet voldoende zijn om in te lopen op de voorraad. Zoals in antwoord op vraag 4 is aangegeven loopt het project bespoediging afdoening asiel ook gedurende 2024 nog door. Binnen het project worden innovatieve ideeën om kansrijke aanvragen zo efficiënt mogelijk af te handelen in de praktijk uitgetoet. Binnen het project wordt bijvoorbeeld waar mogelijk het aangehoord gehoor samengevoegd met het nader gehoor, gewerkt aan een afsprakensysteem en wordt gehoord op locatie. Daarnaast wordt ingezet op IV-verbeteringen, waardoor tijd bespaard wordt bij het (digitaal) afhandelen van zaken in het IND-systeem. Na afloop van het project worden opgedane ervaringen geëvalueerd en indien succesvol en breder toepasbaar structureel ingebed in van de IND. Doordat kansrijke zaken de afgelopen periode versneld zijn afgedaan, moeten ook de gebruikelijke nareisaanvragen die hiermee samenhangen behandeld worden. De IND blijft kijken naar mogelijkheden om procedures zo efficiënt mogelijk in te richten. Daarnaast wordt op dit moment een inhaalslag gemaakt op het wegwerken van de voorraad zaken van Algerijnen en Moldaviërs. De IND loopt op dit moment in op de voorraad Algerijnse en Moldavische zaken. De inzet van de IND blijft erop gericht de nieuwe instroom van zaken van Algerijnen en Moldaviërs zo snel mogelijk in te plannen en af te handelen. Overlastgevende asielzoekers in Ter Apel worden nu binnen de pilot «procesoptimalisatie» behandeld. De versnelling houdt in dat in die gevallen de rust- en voorbereidingstijd in de asielprocedure wordt onthouden. Daardoor worden deze zaken snel afgehandeld. Ondanks dat de IND allerhande maatregelen neemt om het aantal afgehandelde aanvragen te verhogen, is dit onvoldoende om de voorraden weg te

⁶ Van de 54.800 asielzaken betreft het naar verwachting 37.000 eerste asielaanvragen

⁷ Brieven inzake asiel en actuele situatie asielketen [Pm zodra de stukken worden gepubliceerd]

werken en de doorlooptijden significant te verkorten. Ik blijf dan ook met de IND in gesprek over manieren om de productieverhoging meerjarig te laten zijn.

Vraag 6

Wat is er sinds de eerste generieke verlenging van de beslistermijnen voor asielzoekers gedaan om de beslistermijn op korte termijn terug te kunnen dringen naar 6 maanden?

Antwoord 6

Alle hierboven genoemde maatregelen zijn gericht op het terugbrengen van de feitelijke beslistermijn naar maximaal 6 maanden, met uitzondering van aanvragen waarbij om individuele redenen er een grond voor verlenging bestaat. Zolang de instroom hoger blijft dan de beschikbare beslis capaciteit zal de voorraad niet ingelopen worden en zal de IND niet op korte termijn in staat zijn toe te werken naar een beslistermijn van 6 maanden.

Vraag 7

Op welke wijze is er sinds 2021 gewerkt aan het voorkomen van verzuim en verloop bij de directie asiel?

Antwoord 7

Vanzelfsprekend werkt de IND net zoals andere overheidsorganisaties structureel aan het verbeteren van de arbeidsomstandigheden, aan het waar mogelijk voorkomen van verzuim en waar sprake is van verzuim aan een adequate begeleiding om na herstel snel weer met het werk te kunnen beginnen. Binnen de directie Asiel en Bescherming is geen sprake van een opvallend hoger verzuimpercentage. Om verzuim te voorkomen is er in 2022 een IND-brede meerjarige aanpak ziekteverzuim opgesteld. Binnen de directie Asiel en Bescherming is naar aanleiding daarvan een plan van aanpak arbeidsverzuim opgesteld en is arbeidsverzuim regelmatig onderwerp van gesprek in de prestatiedialoog binnen directie Asiel en Bescherming. Er vindt eveneens monitoring op verzuim plaats. Tevens vinden gesprekken plaats aan de hand van verzuimanalyse en vinden er geregeld gesprekken plaats tussen managers en de bedrijfsarts en bedrijfsmaatschappelijk werk om op die manier het verzuim terug te dringen.

Met een Strategische Personeelsplanning is in 2023 inzichtelijk gemaakt wat de knelpunten zijn als het gaat om o.a. verzuim en verloop vanuit het perspectief van managers. Daarnaast wordt binnen de IND gebruik gemaakt van een medewerkers tevredenheid onderzoek en sinds vorig jaar van een exit onderzoek. Dat loopt naast exitgesprekken die managers met een vertrekkende medewerker voeren. In het exit onderzoek worden vertrekkende medewerkers verzocht een vragenlijst in te vullen omtrent zijn/haar vertrek. Aan de hand van de reacties zal een analyse worden gemaakt wat de redenen van vertrek zijn. Hierop zal de organisatie specifiek HR-beleid opstellen om medewerkers tevredenheid te vergroten en daarmee hopelijk medewerkers te behouden.

Vraag 8

Wat zijn de huidige verloop- en verzuimpercentages binnen de directie asiel?

Antwoord 8

Het uitstroompercentage (verloop) komt in 2023 uit op circa 10%. Het gemiddelde verzuimpercentage voor alle medewerkers binnen de directie Asiel en Bescherming was in 2023 8%.

Vraag 9

Wat is momenteel de gemiddelde opleidingsperiode voor het hoor- en beslisbevoegd maken van een hoor- en beslismedewerker bij de IND?

Antwoord 9

De gemiddelde opleidingsduur voor een nieuwe medewerker voor het behandelen van 1e aanvragen spoor 4 bedraagt één jaar. Gedurende dat jaar volgt de medewerker een basisopleiding asiel waarin zowel theorie wordt aangereikt, als onder begeleiding van ervaren medewerkers in praktijk wordt gehoord en beslist. In die periode dragen zij dus bij aan het behandelen van

aanvragen. Aansluitend stromen deelnemers in op hun locatie en worden daar tekenbevoegd. Zolang medewerkers niet tekenbevoegd zijn, mogen zij niet zelfstandig zaken behandelen. Het aantal opleidingsplaatsen is gelimiteerd want het opleiden van nieuwe medewerkers vraagt ook een substantiële investering van ervaren capaciteit. Op dit moment kan de IND maximaal 180 nieuwe medewerkers per jaar opleiden voor het behandelen van spoor 4 zaken. Deze 180 medewerkers zijn deels voor het vervangen van uitstroom en deels voor uitbreiding van de capaciteit. De IND beziet momenteel of en welke mogelijkheden er zijn om de opleiding van de nieuwe medewerkers efficiënter in te richten.

Vraag 10

Wat is het verlooppercentage van hoor- en beslismedewerkers bij de IND die binnen 2 jaar zijn uitgestroomd?

Antwoord 10

In 2023 zijn circa 100 hoor- en beslismedewerkers (FGR-medewerkers behandelen en ontwikkelen schaal 10 en 11) van de directie Asiel en Bescherming uitgestroomd, waarvan er circa 40 korter dan 2 jaar in dienst geweest.

Vraag 11

Hoe wordt voorkomen dat hoor- en beslismedewerkers na de opleidingstermijn weer binnen korte termijn uitstromen?

Antwoord 11

Er wordt onderzocht op welke fronten het huidige werving en selectieproces verbeterd kan worden om zo ervoor te zorgen dat de nieuwe medewerkers aan de voorkant goed weten wat de functie inhoudt en op deze wijze de juiste medewerker op de juiste functie terecht komt. Daarnaast wordt ook gekeken naar het ontwikkelen van loopbaanpaden binnen de directie, om medewerkers zoveel mogelijk te behouden voor de IND. In deze krappe arbeidsmarkt is het behouden van zittende medewerkers en het vinden en opleiden van nieuwe medewerkers echter ook voor de IND een uitdaging.

Vraag 12

Kunt u aangeven wat momenteel het percentage van gehoren is dat uitvalt en wat het effect daarvan is op de doorlooptijden van asielaanvragen?

Antwoord 12

Er zijn geen betrouwbare cijfers uit de systemen van de IND te genereren over het percentage gehoren dat uitvalt. Daardoor valt ook niet aan te geven wat het effect daarvan is op doorlooptijden. Wat wel duidelijk is dat op het moment dat een gehoor uitvalt, dit betekent dat er opnieuw een gehoor zal moeten worden ingepland. De gemiddelde planhorizon is 6 weken. Het opnieuw plannen van een zaak heeft echter niet enkel effect op de doorlooptijd van die specifieke zaak, het betekent ook dat andere zaken in de voorraad langer moeten wachten op hun gehoor. Daardoor leidt het uitvallen van gehoren tot olopende doorlooptijden.

Vraag 13

Kunt u aangeven wat de oorzaken zijn van het uitvallen van gehoren?

Antwoord 13

Er kunnen tal van redenen zijn waarom gehoren uitvallen. Een deel van de oorzaken ligt in logistieke problemen, bijvoorbeeld omdat de uitnodiging niet bij de vreemdeling terecht is gekomen of vervoersproblemen. Daarnaast komt het ook voor dat tolken uitvallen, de vreemdeling ziek is of om onbekende redenen niet op komt dagen.

Vraag 14

Welke maatregelen treft u om het percentage voor uitval van gehoren terug te dringen?

Antwoord 14

Om te voorkomen dat uitnodigingen voor gehoren niet bij de vreemdelingen terecht komen, is er bijvoorbeeld ingezet op een betere informatievoorziening tussen het COA en de IND. Hierdoor zou sneller bij de IND bekend moeten zijn wat het huidige verblijfadres van de vreemdeling is. Daarnaast wordt er door de IND op ingezet om voorafgaand aan het gehoor een ontvangstbevestiging te krijgen voor het gehoor. Ook wordt binnen het project BAA geëxperimenteerd met horen op locatie en worden de mogelijkheden onderzocht om vreemdelingen zonder tussenkomst van het COA uit te nodigen voor een gehoor.

Vraag 15

Met hoeveel beslissingen is de beslis capaciteit van de IND sinds 2021 toegenomen?

Antwoord 5

Op 31 december 2021 had de IND bezetting van in totaal van circa 5.400 FTE. Dit is inclusief externen. Op 31 december 2023 had de IND een bezetting van circa 6.040 FTE, inclusief externen.

Voor directie Asiel en Bescherming was de bezetting op 31 december 2021 circa 1.450 FTE. Dit is inclusief externen. Op 31 december 2023 had directie Asiel en Bescherming een bezetting van in totaal circa 2.150 FTE, inclusief externen. Dit betreft de volledige bezetting van de directie Asiel en Bescherming en niet enkel hoor- en beslismedewerkers. Immers, alle medewerkers dragen (in)direct bij aan de afdoening van asielzaken.

Het aantal zaken dat in spoor 1, 2 en 4 in 2021 is afgedaan is 26.200 zaken, in 2022 waren dat 27.800 zaken en in 2023 34.980 zaken. Daarmee is het aantal beslissingen in spoor 1, 2 en 4 zaken ten opzichte van 2021 met 8.780 zaken (33,5%) toegenomen.